

ПОРІВНЯЛЬНА ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ ВЕЛИКОПИСАРІВСЬКОГО РАЙОНУ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Г. А. Давиденко, к.с.-г.н., доцент
Н. К. Сенченко, старший викладач
Сумський національний аграрний університет

В умовах Лісостепу Сумської області визначена порівняльна продуктивність сортів озимої пшениці. Встановлено, що кращими сортами в умовах господарства були Сніжана і Золотоколоса. Показники їх урожайності перевищили контроль (сорт Миронівська 65) відповідно на 14,8 ц/га і 16,3 ц/га.

Ключові слова: пшениця озима, сорт, порівняльна продуктивність, урожайність, якість зерна.

Постановка проблеми. Озима пшениця – провідна зернова культура сільськогосподарського виробництва України, основні посіви якої зосереджені у степовій та лісостеповій зонах, де питома вага її у структурі посіву зернових сягає майже 50%. Завдяки застосуванню сучасних технологій вирощування вона займає перше місце як по площі посіву, так і по урожайності. Тому проблема підвищення ефективності виробництва цієї культури є одним з основних завдань аграрної науки.

У 2010 році в Україні було районовано більше 260 сортів і гібридів зернових культур української селекції. Серед раніш районованих сортів більше посівних площ в Україні займали сорти озимої пшениці – Миронівська 65, Одеська 51, Поліська 70 [1].

Для отримання добрих врожаїв необхідно створити сорти і гібриди з високою продуктивністю і доброю якістю зерна, стійкі проти вилягання і хвороб. Такі завдання потребують корінного покращення селекційної роботи.

Для досягнення поставлених завдань високпродуктивні сорти необхідно вирощувати при широкому використанні сортової агротехніки, при якій можливо найбільш повно враховувати основні властивості сортів: інтенсивне куціння, їх потреба в теплі та волозі, зимостійкість та посухостійкість, стійкість проти вилягання, реакція на попередники, внесення добрив, строки посіву та ін. [2].

Для підвищення продуктивності озимої пшениці необхідно визначитися із оптимальними умовами для вирощування відповідного сорту. І тільки потім можна буде отримувати стійкі і високі урожаї, без зайвих витрат [3].

Метою досліджень було визначення продуктивності нових сортів озимої пшениці. Для реалізації поставленої мети було встановлено залежність росту, розвитку та формування урожаю зерна озимої пшениці і його якості від сортових особливостей.

Методика досліджень. Дослідження проводилися в фермерському господарстві «ЮВН» Великописарівського району Сумської області в 2013-2014 рр. Ставилось завдання визначити роль сортів озимої пшениці у її продуктивності, тобто як відрізняється продуктивність різних сортів озимої пшениці.

Польовий дослід проводився з такими сортами (схема досліду):

1. Миронівська 65 (контроль).
2. Столична.
3. Сніжана.
4. Золотоколоса.
5. Либідь.

Дослід закладався в трикратній повторності, розміщення варіантів на площі – рендомізоване. Площа посівної ділянки – 50 м², облікова (збиральна) площа – 40 м².

Дослідження проводилися в зерново-просапній сівозміні господарства. Попередник – горох на зерно. Під озиму пшеницю кожного сорту вносили мінеральні добрива у нормі N₃₀P₃₀K₃₀.

Ґрунт на дослідному полі – чорнозем типовий малогумусний слабовилугований середньосуглинковий на лесі. Було визначено масу 1000 насінин, натуру зерна, скловидність, вміст клейковини, вмісту цукру в вузлах куціння, показники структури урожаю та урожайність зерна озимої пшениці за загальноприйнятими методиками. Агротехніка під всі сорти проводилася однакова [4].

Отже, у досліді досліджувалися п'ять сортів озимої пшениці, й можна сказати, що вони відрізняються між собою як ботанічними, так і господарсько-цінними показниками. Нижче подається характеристика сортів.

Миронівська 65 – сорт виведений Миронівським інститутом пшениці ім. Ремесла УААН, зареєстрований в 2000 році. Сорт по групі стиглості середньостиглий, зимостійкість висока, стійкість до посухи середня, стійкість до полягання середня. Сорт за якістю зерна цінний. Різновид лютенценс, середньостиглий – по групі стиглості.

Столична – сорт виведений Інститутом землеробства УААН м. Київ, зареєстрований в 2007 році. Різновид еритроспермум. Сорт по групі стиглості середньостиглий, зимостійкість середня, стійкість до посухи висока, стійкість до полягання середня. Сорт за якістю зерна цінний.

Либідь. Сорт виведений на Білоцерківській дослідно-селекційній станції ім. О.К. Коломійця ІЦБ УААН, зареєстрований в 2005 році. Сорт по групі стиглості середньостиглий, зимостійкість висока, стійкість до посухи висока, стійкість до полягання підвищена. Сорт за якістю зерна відно-

ситься до сильних пшениць. Різновид лютеценс.

Сніжана. Сорт виведений Миронівським інститутом пшениці ім. В.М. Ремесла УААН, зареєстрований в 2004 році. Сорт по групі стиглості середньостиглий, зимостійкість висока, стійкість до посухи середня, стійкість до полягання середня. Сорт за якістю зерна цінний. Різновид лютеценс.

Золотоколоса. Сорт виведений Інститутом фізіології рослин і генетики НАН України, зареєст-

рований в 2006 році. Сорт по групі стиглості середньоранній, зимостійкість висока, стійкість до посухи висока, стійкість до полягання висока. Сорт за якістю зерна сильний зерновий. Різновид еритроспермум [5].

Результати досліджень. Усі сорти, які розглядалися в досліді, мають значну різницю в своїй структурі урожаю (табл. 1).

Таблиця 1

Структура урожаю сортів озимої пшениці

Сорти	Кількість перед збиранням, шт./м ²		Висота рослин, см	Довжина колоса, см	Кількість в колосі, шт.		Маса, г		Біологічна врожайність, ц/га
	рослин	продуктивних колосів			колосків	зерен	зерна з колосу	1000 зерен	
Миронівська 65	151	334	89	7,2	18,1	27,7	0,91	36,8	30,4
Столична	145	320	95	8,4	18,6	30,9	1,07	38,4	34,2
Сніжана	166	366	93	8,6	17,4	33,1	1,24	42,5	45,4
Золотоколоса	169	373	84	9,0	17,6	33,4	1,26	42,5	47,0
Либідь	160	351	90	9,2	17,8	29,9	1,06	38,7	37,2

Сильно відрізняються по кількості продуктивних колосів на час збирання сорти Сніжана та Золотоколоса (366-373 шт./м²). Ці сорти в середньому мають найкращі показники структури урожаю із 5 досліджуваних сортів.

Меншу кількість рослин і продуктивних колосів на час збирання сформував сорт Столична (145 і 320 шт./м² відповідно). А по кількості зерен в колосі і по масі зерна з колосу найменші показни-

ки має сорт Миронівська 65 (27,7 шт. і 0,91 г відповідно).

Взагалі можна сказати, що кожний сорт одним показником структури урожаю перевищує інші, а по другому показнику поступається.

Точніше процінність сортів можна говорити, розглянувши їх урожайність та показники якості (табл. 2).

Таблиця 2

Урожайність і якість сортів озимої пшениці

Сорти	Урожайність, ц/га	Прибавка до контролю, ц/га	Маса 1000 зерен, г	Натура зерна, г/л	Скловидність, %	Вміст в зерні, %		Клас зерна
						клейковини	білка	
Миронівська 65	28,6	-	36,8	748	58	18,0	10,8	V
Столична	32,6	4,0	38,4	749	64	18,3	11,2	IV
Сніжана	43,4	14,8	42,5	756	77	23,8	12,2	III
Золотоколоса	44,9	16,3	42,5	762	86	24,3	13,1	III
Либідь	35,8	7,2	38,7	752	70	21,2	11,4	IV
НІР ₀₅	2,00	8,55	1,94	0,49	0,66	0,87	0,62	

З даних табл. 3 видно, що всі сорти перевищують по урожайності Миронівську 65, яка у досліді була контролем. Найбільшу прибавку врожайності в порівнянні з контролем (сортом Миронівська 65) мали сорти озимої пшениці Золотоколоса (16,3 ц/га) та Сніжана (14,8 ц/га). По масі 1000 зерен найкращий показник має Золотоколоса – 44,3 г.

Як відомо, скловидність – це показник борошномельної якості зерна, а вміст клейковини – це показник хлібопекарської придатності зерна. Аналізуючи натуру зерна і скловидність можна сказати, що 2012-2014 роки були найбільш сприятливі для сортів Золотоколоса і Сніжана, показники яких складають 762, 756 г/л; та 86 і 77 % відповідно.

Вміст клейковини був найкращим у сортів Золотоколоса та Сніжана – і відповідно становив 24,3 і 23,8 %.

Підводячи підсумки результатів дослідження можна сказати, що всі п'ять сортів, які були в досліді мають свою специфіку. Відміною між ними

є те, що вони різняться як генетичним складом, так і відношенням цих сортів до поверхневого обробітку. І можна сказати, що до такого обробітку і до таких умов виявилися придатні два сорти – Золотоколоса та Сніжана.

А решта сортів очевидно потребують для досягнення високих показників продуктивності і якості урожаю інших умов вирощування.

Висновки. Наші дослідження продуктивності і якості сортів озимої пшениці в умовах ФГ "ЮВН" Великописарівського району Сумської області дозволили зробити наступні висновки:

1. Урожайність сортів озимої пшениці залежить найбільш від таких елементів її структури, як кількості рослин, що залишилися до збирання і маси зерен одного колосу.

2. Найкращими сортами в умовах господарства в середньому за 2013-2014 роки були Золотоколоса та Сніжана. Показники їх урожайності перевищили контроль (сорт Миронівська 65) відповідно на 16,3 ц/га і 14,8 ц/га.

3. Борошномельні і хлібопекарські якості

зерна сорту Миронівська 65 відповідає потребам V класу стандарту, сортів Столична і Либідь – IV класу, а сортів Золотоколоса і Сніжана – III класу.

4. Всі сорти потребують індивідуального підходу, як у обробітку, так і у потребі в теплі, волозі, сонячній енергії. Можна сказати, що кліматичні умови 2013-2014 років і основний обробіток, їх поєднання виявилися найбільш сприятливими для

сортів Золотоколоса і Сніжана. А сорти Миронівська 65, Столична, Либідь – потребують інших умов.

Найкращими сортами в умовах господарства в середньому за 2013-2014 роки були Золотоколоса і Сніжана, тому рекомендується ці сорти вирощувати в ФГ «ЮВН» Великописарівського району Сумської області.

Список використаної літератури:

1. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України // Під ред. М. В. Зубця. – К. : Логос, 2004. – 776 с.
2. Ремесло В. Н. Сортовая агротехника пшеницы / В. Н. Ремесло, В. Ф. Сайф. – К. : Урожай, 1981. – 184 с.
3. Глянцев О. Ф. Шляхи підвищення врожаїв озимої пшениці в лівобережному Лісостепу України / О. Ф. Глянцев // Озима пшениця. – К. : Урожай, 1989. – С. 224-237.
4. Мойсеєнко В. Ф. Основи наукових досліджень в агрономії / В. Ф. Мойсеєнко, В. О. Єщенко. – К. : Вища школа, 1994. – 456 с.
5. Державний реєстр сортів рослин придатних для поширення в Україні – 2012 р.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ПРОДУКТИВНОСТЬ СОРТОВ ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ В УСЛОВИЯХ ВЕЛИКОПИСАРЕВСКОГО РАЙОНА СУМСКОЙ ОБЛАСТИ

Г. А. Давиденко, Н. К. Сенченко

В условиях Лесостепи Сумской области определена сравнительная продуктивность сортов озимой пшеницы. Установлено, что лучшими сортами в условиях хозяйства были Золотоколоса и Снежана. Показатели их урожайности превышали контроль (сорт Мироновская 65) соответственно на 16,3 ц/га и 14,8 ц/га.

Ключевые слова: пшеница озимая, сорт, сравнительная продуктивность, урожайность, качество зерна.

COMPARATIVE EFFICIENCY OF GRADES OF A WINTER WHEAT IN THE CONDITIONS OF THE VELYKAPYSARIVKA DISTRICT OF SUMY REGION

G. A. Davidenko, N. K. Senchenko

In the conditions of Forest-steppe of the Sumy region comparative efficiency of grades of a winter wheat is defined. It is established, that the best grades in the conditions of an economy were Zolotokolosa and Snizhana. Indicators of their productivity exceeded the control (a grade Myroniv'ska 65) accordingly on 16,3 c/hectares and 14,8 c/hectares.

Keywords: wheat winter, a grade, comparative efficiency, productivity, quality of grain.

Надійшла до друку: 12.04.2015 р.

Рецензент: Харченко О.В.

УДК 581.145/151: 581.462

ПОВТОРНЕ ЦВІТІННЯ ПЛОДОВИХ РОСЛИН ТА ЙОГО ПРИЧИНИ

В. В. Лях, асистент, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

У статті розглядаються процеси повторного цвітіння яблуні. Розкриваються особливості весняного, літнього і осіннього цвітіння та плодоношення плодкових дерев. А також причини, які викликають зміни у проходженні фенологічних фаз плодкових рослин.

Ключові слова: вегетація, ремонтантність, фенологічні фази, плодіві рослини, диференціація квіткових бруньок.

Постановка проблеми. Поява квіток у плодкових, ягідних, горіхоплідних і декоративних деревних рослин в пізньовесняний, літній, осінній, а іноді навіть в зимовий час, коли звичне весняне цвітіння давно пройшло, у всіх викликає непорозуміння. Дійсно, в чому ж причина цього явища? Повторне цвітіння у деревних рослин у більшості регіонів помірної зони зустрічається досить часто і

описується в різних літературних джерелах, починаючи з періода середніх віків. Так, В.Л. Вітковський у своїй книзі «Морфогенез плодových растений» (Ленинград, «Колос», 1984 год) на основі аналізу існуючої літератури констатує наступне.

1. Багатократне цвітіння деревних рослин – далеко не рідке явище, яке зустрічається майже щорічно в різних районах помірної зони, але його